

Delrapport 2

Etniske og religiøse minoriteter i læremidler

Det er behov for oppdaterte læremidler i fag som behandler spørsmål som antisemittisme, rasisme og radikaliseringsprosesser i ungdoms- og videregående skole, viser rapport fra Institutt for samfunnsforskning.

RAPPORT | SIST ENDRET: 20.01.2015

Tittel:

Etniske og religiøse minoriteter i læremidler. Lærer og elevperspektiver

Rapporten:

[Last ned rapporten i Brage \(PDF\)](#)

Forfatter:

Arnfinn H. Midtbøen, Julia Orupabo, Åse Røthing

ISBN:

978-82-7763-445-6 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-7763-444-9 (Papirutgave)

Utgiver:

Institutt for samfunnsforskning

År:

2015

Rapportserie

I denne rapporten er lærere og elever ved et utvalg ungdomsskoler og videregående skoler intervjuet om bruken av læremidler og om undervisningen i fellesfaget samfunnsfag og i RLE. Til sammen er 18 lærere og 27 elever intervjuet.

I den første rapporten ble lærebøkene i ulike fag kartlagt

Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet om å iverksette en kartlegging av beskrivelsen av etniske og religiøse minoriteter i dagens læremidler for ungdomsskolen og videregående skole, med et særlig henblikk på antisemittisme, islamofobi, rasisme, ekstremisme og radikaliseringsprosesser. Disse fenomenene ser ikke ut til å være godt nok ivaretatt i dagens læremidler og heller ikke hos lærer og elever når de beskriver undervisningen om disse temaene i Samfunnsfag eller i RLE. Den andre rapporten fra kartleggingen foreligger nå.

Det er Institutt for samfunnsforskning i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus som har gjort denne kartleggingen av læremidlene og intervjuene med elever og lærere, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

Lite fokus på nasjonale minoriteter i undervisningen

Kartleggingen av læremidlene viste at noen av minoritetsgruppene, som samer og jøder, er mye omtalt, men da i et historisk perspektiv. Dagens utfordringer tillegges minimal vekt. Andre nasjonale minoriteter, som romani (tatere) og rom (sigøynere), er nesten fraværende i lærebøkene. Noen få enkeltbøker kommer med eksempler fra fornorskingspolitikken som rammet dem. Situasjonen for grupper som kvener og skogfinner berøres knapt, verken i historisk eller nåtidig perspektiv.

Dette gjenspeiles i lærernes undervisning og i elevenes bevissthet. Et flertall av lærerne som er intervjuet opplever det som lite aktuelt og relevant å undervise om nasjonale minoriteter. Mange av elevene gir uttrykk for at de ikke har hørt om flere av de nasjonale minoritetsgruppene i Norge.

En forenklet rasismeforståelse

Både lærere og elever knytter an til den biologiske, individualiserte rasismeforståelsen som også er dominerende i læremidlene. De kobler i stor grad rasisme til historiske og ekstreme hendelser som Holocaust, Apartheid og USAs raseskillepolitikk, til marginale grupperinger som nynazister, og bare i unntakstilfeller til mobbing på skolen – noe som står i kontrast til at flere av minoritetselevne forteller om diskriminering og at de opplever å føle seg utenfor i mange sammenhenger.

Individualisert tilnærming til rasisme

Når rasisme knyttes til ekstreme personers eller gruppers handlinger og gjerne til hendelser i en annen historisk tid og kontekst, mangler fremstillingen ofte en strukturell dimensjon. Noen av samfunnsfagbøkene har inkludert varianter av strukturell rasisme der temaet for eksempel er hverdagsrasisme, men slike forståelsesformer og tilnærminger ble ikke benyttet av de lærerne som er intervjuet i prosjektet.

Behov for oppdaterte lærebøker og andre ressurser

Alle lærerne som er intervjuet gir uttrykk for at det er mangel på ressurser til å investere i oppdaterte bøker. Tilgang til de mest oppdaterte og kvalitativt beste læremidlene vil kunne bety mye for elevenes læring. Lærerne mener at det er nødvendig å supplere læremidlene med alternative læringsressurser, som dokumentarfilmer, avisartikler og bruk av internett i undervisningen. Både lærere og elever mener at dette bidrar til å gjøre undervisningen relevant og engasjerende. De tilhørende nettressursene til lærebøkene oppleves som dårlige og lite oppdaterte.